OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
Erityisasiantuntija Jasmin Heiskanen

LAUSUNTO

14.2.2025

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 179/2024 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Pyynnön yhteydessä on mainittu käsittelyn teemaksi muun muassa muutoksenhaku.

Kyseessä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan sidottavaksi työperusteinen oleskelulupa työhön siten, että oleskelulupaa ei saisi peruuttaa laissa säädettävänä määräaikana, jos ulkomaalainen työntekijä jää työttömäksi. Työnantajalle ehdotetaan säädettävän velvollisuus ilmoittaa työsuhteen loppumisesta Maahanmuuttovirastolle sanktion uhalla. Työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteko-oikeus ehdotetaan laajennettavan koskemaan aloja, jotka olisi aidosti todettu työvoimapula-aloiksi. Lisäksi työnantajan asioinnissa ehdotetaan tarkennettavan sähköisen ja paperisen asioinnin sääntelyä. Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (jäljempänä kausityöntekijälaki) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain muutoksenhakusääntelyn osalta tehtäisiin säädöshuoltoa.

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavan.

Oikeusministeriö on antanut kyseessä olevan hallituksen esityksen esitysluonnoksesta sen valmisteluvaiheessa työ- ja elinkeinoministeriölle 2.8.2024 päivätyn lausunnon. Lausunnossaan oikeusministeriö piti lakiehdotuksessa esitettyä muutoksenhakusäänte-

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

lyn yhtenäistämistä perusteltuna. Jatkovalmistellun hallituksen esityksen osalta oikeusministeriö katsoo tarpeelliseksi huomauttaa, että kausityöntekijälain ehdotettu 23 § ei muotoilunsa puolesta näyttäisi erittelevän kausityöviisumia erillisen muutoksenhaun piiriin siten kuin pykälää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa esitetään. Perusteluissa on mainittu, että laissa ei olisi tarpeen säätää muutoksenhausta kausityöviisumin osalta, koska siihen sovelletaan HOL:ia (oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki). Pykäläteksti ei tätä siis kuitenkaan vastaisi, vaan sen perusteella kausityöviisumeiden muutoksenhakua koskisi sama, osittain ulkomaalaislakiin perustuva sääntely kuin mistä ehdotetussa 23 §:ssä yleisesti säädettäisiin. Mikäli kausityöviisumin muutoksenhakuun tahdotaan sovellettavan muuhun ehdotetun 23 §:n sisältöön nähden poikkeavasti vain HOL:n sääntelyä, tulisi tämä poikkeavuus sisällyttää selkeästi pykälätasolle. Ehdotetussa 23 §:ssä on myös muotoiltu ”Muutoksenhaussa sovelletaan… ja 199 §:n täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen ratkaisemisesta”. Onko tarkoitus viitata koko 199 §:ään vai ainoastaan sen tiettyihin momentteihin?

Oikeusministeriö kiinnitti valmisteluvaiheessa antamassaan lausunnossa myös huomiota perhe-elämän suojan ja lapsen edun arviointiin, työnantajaa koskevan sanktiosääntelyn laajentamisen perustelemiseen sekä muiden toteuttamisvaihtoehtojen selvittämiseen. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota kaavailtuun työvoimapula-alojen määrittämiseen liittyvään asetuksenantovaltuuteen ja sen muotoiluun. Vielä oikeusministeriö kiinnitti huomiota esitysluonnoksessa käytettyihin termeihin ja tiettyihin ulkomaalaislain pykäliin.

Esitystä on lausuntopalautteen johdosta tarkennettu ja täsmennetty monilta osin. Esimerkiksi perhe-elämän suojaa ja lapsen etua koskevaa arviointia on monin paikoin täydennetty merkittävästi ja niiden merkitystä nyt kyseessä olevassa säädösehdotuksessa on selkiytetty.

Uusia sanktioita säädettäessä tai olemassa olevien sanktioiden käyttöalaa laajennettaessa tulee ehdotuksia arvioida muun muassa sääntelyn hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, ml. sääntelyn välttämättömyys ja lievempien seuraamusten käytettävyyden arvioiminen, näkökulmista. Työnantajaa koskevan sanktiosääntelyn perusteluja on esityksessä täydennetty. Täydennyksestä huolimatta jää edelleen jossain määrin epäselväksi se, onko sanktiosääntelyn laajentamista esityksessä ehdotetulla tavalla pidettävä välttämättömänä. Esityksessä on tältä osin lähinnä viitattu hallitusohjelman kirjaukseen sanktion uhan liittämisestä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin, kuten valmisteluvaiheessakin.

Toteuttamisvaihtoehtojen osalta vaihtoehtoina on nyt tuotu vaikutusarvioineen esiin uuden työn etsimisen salliminen voimassa olevan oleskeluluvan loppuun saakka sekä toisaalta se, että suoja-aika olisi kaikille kolme kuukautta taikka kaikille kuusi kuukautta. Ehdotuksessa on myös tiedostettu, että vaihtoehtoja eri pituisille suoja-ajoille voitaisiin hakea tutkimuksista, mutta edellä mainittuja laajemmalti vaihtoehtoja ei ole kartoitettu. Edellä mainittua lausuntopalautteen jälkeistä toteuttamisvaihtoehtoja koskevien perustelujen täydentämistä voitaneen kuitenkin pitää asian käsittelyn kannalta riittävän tarkoituksenmukaisena.

Oikeusministeriön lausunnossaan 2.8.2024 esittämät seikat asetuksenantovaltuudesta, sen muotoilusta sekä esityksessä käytetystä termistöstä ja pykälistä on otettu huomioon, eikä niiden osalta ole enemmälti lausuttavaa.